

LAKIALOITE 15/2004 vp

Maantielaki

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle maantielaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 17/2004 vp).

Lakialoitteessa ehdotetaan, että tietyn maantien käytöstä olisi mahdollista valtioneuvoston

asetuksella kerätä aluetulli. Aluetulleja voitaisiin kerätä maantien ylläpidon kustannusten kattamiseksi, liikenteen sujuvuuden kehittämiseksi, ympäristön laadun parantamiseksi tai joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen suosimiseksi.

PERUSTELUT

Aluetullilla tarkoitetaan tässä maksuja, jotka kerätään tiettyjen maantieosuuksien käyttäjiltä. Aluetulleilla voi olla kaksi erilaista päämäärää. Ensinnäkin niitä voidaan käyttää tietullina ja rahoittaa teiden ylläpitoa tai muita tarkoituksia. Toisaalta niillä voidaan ohjata liikennettä. Aluetullilla, jota käytetään ruuhkamaksuna, voi olla tavoitteena puhtaampi tai meluttomampi ympäristö, liikenteen parempi sujuminen ja julkisen sekä kevyen liikenteen suosiminen. Ruuhkamaksut vaihtelevat liikenteen määrän mukaan. Tällainen järjestelmä ollaan ottamassa käyttöön Tukholmassa. Sen sijaan tietullit kerätään tietysissä kohdassa samansuuruisina ajankohdasta tai liikenteen määrästä riippumatta. Tässä lakialoitteessa tarkoituksena on mahdollistaa lainsäädännön kannalta kummatkin järjestelmät aluetullin nimellä.

Tällä hetkellä tietullijärjestelmiä on käytössä muun muassa Singaporessa, Oslossa, Melbournissa, Trondheimissa, Torontossa ja Lontoossa.

Erityisesti Lontoon tietulleista on saatu paljon positiivisia kokemuksia liikenteen vähentymisen muodossa. Järjestelmällä on pystytty parantamaan liikenteen sujuvuutta huomattavasti. Norjassa hallitus voi päättää tiemaksujen keräämisestä jollakin yleisellä tiellä suurkäräjien suostumuksella, ja tiemaksuilla kerättyjä varoja voidaan käyttää mm. joukkoliikenteen hyväksi.

Suomen olosuhteiden kannalta liikenteen vähentäminen pääkaupunkiseudulla ja etenkin Helsingin keskustassa olisi viihtyisyyden sekä joukko- ja kevyen liikenteen sujumisen kannalta tärkeää. Ruuhkamaksujen keräämisen mahdollisuus tarjoaisi myös hyvän keinon liikenteen päästöjen vähentämiseen, mikä parantaisi hengitysilman laatua. Paikalliset ruuhkamaksut auttaisivat myös alentamaan Suomen hiilidioksidipäästöjä.

Yhtenä perusteena ruuhkamaksujen käyttöön otolle voi nähdä sen, että henkilöautoliikenteen määrä on viimeisten 40 vuoden aikana vain kas-

vanut, kun taas muun liikenteen määrä on pysynyt ennallaan. Ruuhkamaksu- tai tietullijärjestelmän avulla voidaan siirtää painopistettä henkilöautoilusta joukko- ja kevyeen liikenteeseen. Aluetullina kerätyt maksut olisi mahdollista ja tarkoituksenmukaista ohjata sen alueen kunnalle, jonka liikennettä maksuilla pyritään kehittämään. Kunta voisi näin suunnata varoja joukko-liikenteen kehittämiseen alueellaan.

Toisekseen aluetullien avulla yksityisautoilija saadaan vastaamaan osasta autoilun haitoista koituvista kustannuksista yhteiskunnalle. Liikenteen hinnoittelun kannalta ruuhkamaksut tai tietullit ovat oikeudenmukaisin tapa hillitä yksityisautoilua, sillä ne voidaan keskittää sellaisille alueille, joissa vaihtoehtoisia liikkumisen tapoja on tarjolla.

Mahdollistamalla aluetullien käyttöönotto ei velvoitettaisi ottamaan niitä käyttöön. Sen sijaan yleisten teiden ylläpitäjälle tarjoutuisi mahdollisuus liikenteen haittojen vähentämiseen, joukko- ja kevyen liikenteen edistämiseen ja autoilun aiheuttamien kustannusten kattamiseen. Aluetullien keräämisellä ei voitaisi kuitenkaan rahoittaa uusien teiden rakentamista.

Hallitus pyrkii esityksellään luomaan uudesta maantilaista joustavan lain, jolla ei rajoitettaisi eikä ehkäistäisi tienpidon uusia toimintatapoja. Esityksessä todetaan, että erilaiset telemaattiset sovellutukset ovat vasta tulossa ja että ne nopean teknisen kehityksen johdosta tulevat vielä tarjoamaan tienkäyttäjille uusia palveluja sekä vaikuttamaan merkittävästi tienpitotoimenpiteisiin. Esityksessä todetaan myös, että yleisten teiden tieverkkoa on totuttu Suomessa pitämään maksuttomana julkisena hyödykkeenä, joka kustannetaan kokonaan verovaroin. Hallituksen ns. väylätyöryhmän helmikuussa 2004 valmistuneessa mietinnössä on nimenomaan aluetulleja koskeva kirjaus. Mietinnössä todetaan, että kaupunkiseutujen aluetullit ovat yleistyneet ulkoilla. Aluetulleja olisi sen mukaan syytä harkita

ta myös Suomessa ainakin pääkaupunkiseudulle noin kymmenen vuoden aikajänteellä, jolloin maksujen keruutekniikan kehitys pienentää tällaisten maksujärjestelmien ylläpitokustannuksia. Myös EU-direktiivin mukaiset raskaan liikenteen kilometrimaksut saattavat tekniikan kehityksen myötä tulla ajankohtaisiksi, jos tällaiset maksut yleistyvät muualla EU:ssa.

Kun nyt lakia yleisistä teistä ollaan korvaamassa uudella maantielaila ja samalla pyritään uudistamaan lainsäädäntöä tämän päivän ja tulevaisuuden haasteita vastaavaksi, olisi perusteltua säätää myös aluetullin keräämisen mahdollisuudesta. Tällöin uusi laki olisi ajan tasalla kansainvälisen ja kotimaisen kehityksen näkökulmasta.

Tässä rinnakkaislakialoitteessa ehdotetaan uuteen maantielain 1 lukuun omaa 12 §:ää aluetulleista. Ehdotuksen mukaan tietyn maantien käytöstä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla voitaisiin kerätä aluetulli. Tullin keräämisestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Aluetullia voitaisiin kerätä maantien ylläpidon kustannusten kattamiseksi, liikenteen sujuvuuden kehittämiseksi, ympäristön laadun parantamiseksi tai joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen suosimiseksi. Aluetullia ei voitaisi kuitenkaan kerätä uuden tien rakennuskustannusten kattamiseksi. Aluetullina kerätyt maksut voitaisiin ohjata alueen kunnan tai kuntien käyttöön näiden joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittämiseksi. Asetuksella säädettäisiin myös aluetullin suuruudesta ja siitä, mihin tarkoitukseen maksut käytetään. Aluetullia ei saisi periä julkiselta liikenteeltä eikä palo- ja pelastusliikenteeltä. Keräämistavoista säädettäisiin erikseen liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Maantielaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—11 §
(Kuten HE)

12 § (Uusi)

Aluetullit

Tietyn maantien käytöstä moottorikäyttöisellä ajoneuvolla voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää kerättäväksi aluetulli. Aluetullia voidaan kerätä maantien ylläpidon kustannusten kattamiseksi, liikenteen sujumuuden kehittämiseksi, ympäristön laadun parantamiseksi tai joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen suosimiseksi. Asetuksella säädetään myös aluetullin suuruudesta ja siitä, mihin tarkoitukseen maksut käytetään.

Aluetullia ei saa periä julkiselta liikenteeltä eikä palo- ja pelastusliikenteeltä.

Aluetullin keräämistavoista säädetään erikseen liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

13 §

Lauttamaksut

Lautta-aluksen käyttämisestä voidaan liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella säätää perittäväksi maksu. Maksun tulee perustua lautan käytöstä aiheutuviin kustannuksiin. Maksu voi olla omakustannusarvoa alempi. Maksuja määrättäessä ajoneuvoluokka ja lautan käyttämisen ajankohta voidaan ottaa huomioon.

14—116 §
(Kuten HE 13—115 §)

Helsingissä 1 päivänä maaliskuuta 2004

Irina Krohn /vihr
Satu Hassi /vihr
Heidi Hautala /vihr